

DRIESTROOM EN LUX CONGRES DE PARTICIPATIEWET 14 DECEMBER 2016

Op 14 december organiseerden Driestroom en LUX een congres rondom de Participatiewet. Deze dag vulde zich met een afwisselend programma: toneel, lezingen, docu, crashcursus en opdrachten aan het publiek. De professional en de participant stonden centraal. Piet-Hein Peeters leidde de dag waarin de professional en de participant centraal stonden.

Foto's: Kelley van Evert

OPENING – Piet-Hein Peeters en Wim Muilenburg

Na een humoristische aftrap door theatergroep De Firma Zorgbehang, opent dagvoorzitter Piet-Hein Peeters het congres met een gesprek met Wim Muilenburg, directeur van Driestroom. “Ik heb met bewondering naar het theater gekeken”, zegt hij. “Ik zie daar dingen waarvan ik hoop dat werkgevers er ook naar kijken. 80 procent van de werkgevers kijkt naar wat ze nodig hebben, wat *hen* wel past en niet past. Ik hoop dat werkgevers oprecht geïnteresseerd zijn hier iets aan te doen.” Het wordt echter geen negatieve dag. “Laat je niet aansteken door mijn somberheid. Er gebeuren mooie dingen op lokaal niveau. We moeten door gaan en hopelijk komt er licht aan het einde van de tunnel.” Piet-Hein Peeters: “Zoals Gerard Revee zou zeggen: Moedig voorwaarts!”

LINEKE VAN HAL – Medisch antropoloog en onderzoeker Hogeschool Arnhem Nijmegen

Lineke van Hal richtte zich in haar promotieonderzoek op arbeidsre-integratietrajecten. Ze ontdekte dat activeringsdenken (“We gaan je in je kracht zetten”) averechts kan werken. Ze neemt het publiek mee in de verhalen van drie mensen die niet langer arbeidsongeschikt werden bevonden. Wat betekent dit voor hun levens?

Een van de verhalen die ze vertelt, is het verhaal van Marco en zijn vrouw Julia. “Marco had een arbeidsziekte opgelopen. Het verhaal dat hij mij vertelde, ging niet over een autonoom leven: de relatie met zijn vrouw Julia gaf vorm aan interafhankelijkheid.” De re-integratiemedewerker keek in haar kennismaking enkel naar Marco, terwijl Julia belangrijk was voor zijn ondersteuning. “De re-integratiemedewerker zei tegen Julia dat ze hiermee moest stoppen, maar Julia weigerde dat

omdat hun huwelijk dan geen stand zou houden, ze geen WW meer zouden krijgen en in nog grotere problemen konden komen.' Wat blijkt hieruit? Autonomie is geen voorwaarde voor re-integratie: Marco en Julia hadden hun leven zo ingericht en dat werkte. 'Het gaat niet om het individualiseren van de participant, maar om hoe we die interafhankelijkheid productief maken.'

Wat de verhalen laten zien is dat de kwesties niet zwart-wit zijn. Het ligt complex. "De paradox is: het klinkt mooi 'mensen versterken in werk', maar het sluit mensen uit van de ondersteuning die zij nodig hebben om zich gesterkt en empowered te voelen."

DE UITDAGING: BESCHUT WERKEN?

Marjo Gruisen, geluksonderzoeker en voormalig directeur van de Inclusief Groep, neemt het publiek mee in een casus van een 19-jarige vrouw die het praktijkonderwijs heeft afgerond, verschillende snuffelstages heeft gelopen en een certificaat voor Medewerker Winkel heeft. Ze werkte met plezier in de kringloopwinkel, maar dit ging niet altijd goed. Ze kon erg boos worden, dan moest ze achter in het magazijn werken. Wel kan ze goed schilderen en vindt ze muziek maken leuk. Haar contactpersoon bij de gemeente zegt dat ze een beperking heeft, haar moeder zegt dat ze gewoon traag is. "Is beschut werk iets voor Desiree?"

De zaal geeft geen eenduidig antwoord. Sommigen zeggen dat ze iets met muziek en schilderen moet gaan doen, zzp'er worden. Anderen zeggen dat het beter is dat dit enkel haar hobby blijft. Marjo vindt het volgende: "Het beschut werk moet geen gouden kooi worden waar mensen nooit meer uitkomen. We moeten naar een netwerkstructuur toe. Ik gun mensen een goede start binnen een netwerk waarin sociaal bedrijf en gemeente beiden een rol spelen. Nu weten werkzoekenden niet waar ze moeten aankloppen, zoveel instanties zijn er. We moeten middelen bieden om hen direct bij de juiste persoon uit te laten komen."

JOB CARVING FOR DUMMIES: BART SANDERS – Werkmans

Bart Sanders geeft een razendsnelle presentatie over jobcarving. “Er is een verschil tussen job carving en job creation. Job carving is het opsplitsen van bestaande functie-inhoud. Dit gebeurt voordat er een sollicitant op het oog is. Job creation gaat over het verder ontwikkelen van een functie aan de hand van de capaciteiten en beperkingen van de participant. In samenwerking komen ze het beste tot hun recht.”

DOCU: DE TEGENPRESTATIE, NAGESPREK MET THOMAS KAMPEN – Bijzonder lector Sociologie Universiteit van Humanistiek

In de documentaire *De Tegenprestatie* wordt getoond hoe Rotterdam omgaat met bijstandsgerechtigden. Een bijstandsuitkering is niet zomaar een recht, je moet er iets voor terugdoen: de tegenprestatie.

Een aantal reacties uit de zaal:
“Je wordt behandeld als een nummer.”
“Je ziet de onmacht van beide kanten.”
“Gemeenteambtenaren worden ook beperkt.”
“Dit is verspilling van energie en tijd.”

Thomas Kampen onderzocht verplicht vrijwilligerswerk en ontdekte dat dit de stap naar de arbeidsmarkt kan vergroten. Desalniettemin kan het wel ten goede komen aan de eigenwaarde van de bijstandsgerechtigde. “Vaak hebben mensen in de bijstand een geschonden levensverhaal. Een man die geen contact meer had met zijn eigen kinderen, is bijvoorbeeld als vrijwilliger bijles gaan geven. Dat helpt.” Het is daarbij wel belangrijk dat rekening wordt gehouden met het verleden van de werkzoekende en dat ook vanuit hun positie wordt gedacht. “Als het maatschappelijk belang van de tegenprestatie domineert, dan heeft men het gevoel dat persoonlijk belang wordt ondergesneeuwd.” Kampen doet verschillende suggesties voor manieren om vrijwilligers meer waardering te geven: het afbetalen van schulden aan de hand van vrijwilligerswerk, minder contributie voor de kinderen wanneer de ouder helpt bij hun voetbalclub of de garantie geven dat vrijwilligerswerk naar twee jaar wordt omgezet naar een betaalde baan.

Tenslotte behandelt hij de relatie tussen begeleider en participant. “Mensen die kundiger zijn in de taal van professional verkrijgen eerder recht op bijstand dan mensen die daar minder handig in zijn. Het zijn kleine rechtszaken die worden gevoerd aan de tafels bij re-integratiebegeleiders.” Menselijkheid is dus belangrijk, maar hij waarschuwt ook: “Je moet wel een professionele afstand bewaren.”

DE UITDAGING

In de laatste sessie van de Uitdaging komen twee casussen aan bod. Evelien van Soest is slechtziend en ambieerde een functie binnen de HR. Die vond ze binnen de Radboud Universiteit. Ze kon het hoge werktempo met haar beperking echter niet aan en er kwam steeds minder werk haar kant op. Ook op communicatief gebied was het erg wennen voor haar collega's. De functie matchte niet met Eveliens capaciteiten. “Wat hadden we anders kunnen doen?”, legt Elvira Nijssen de zaal voor. De zaal stelt vragen om de situatie beter te kunnen begrijpen:

“Heb je verder nog beperkingen?”

“Nee.”

“Zijn er nog meer mensen gevallen onder de werkdruk?”

“De een kan er beter tegen dan de ander.”

Een van de deelnemers neemt een andere in steek:
“Het moet ook kunnen dat je ergens niet past, dat iets niet lukt en er een betere plek voor je moet worden gezocht. Dat hoeft niet erg te zijn.”

Hoe is dit afgelopen? Van Soest: “Invoering Coördinatie Participatiewet is de oplossing gebleken. Ik steun hen administratief, maar heb ook een ambassadeursrol aangenomen voor de Participatiewet op de Radboud Universiteit. Ik wil graag participanten bij elkaar brengen, bijeenkomsten organiseren, en workshops houden om jezelf te laten zien en sterker te maken.”

De laatste uitdaging wordt gebracht door Helen Franken. Het gaat over Teun van 58 jaar. Hij is al een tijdje werkloos, alleenstaand, en werkte bij een technisch bedrijf. Het bedrijf is failliet gegaan, hij verloor zijn baan én woning, omdat hij gehuurd woonde binnen het bedrijfspand. Hij had ook schulden, hierdoor ging hij een tijdje aan de andere kant van het land wonen. Zijn sociale contacten verwaterden hierdoor. Hij solliciteert veel, maar wordt niet aangenomen en hij denkt dat dit door zijn leeftijd komt. Wel wil hij alles aannemen wat op zijn pad komt. “Wat zouden jullie het WERKbedrijf adviseren?” vraagt Helen.

De professionals en beleidsmakers in de zaal hebben een duidelijk antwoord: Teun moet zich oriënteren op wat hij écht wil en hiervoor gaan. Een te brede oriëntatie werkt niet. Franken verklapt dat dit ook is hoe het in de realiteit is afgelopen: Teun wilde in het persoonsvervoer werken en dit is hem gelukt.

HET LAATSTE WOORD

Tijdens dit congres was er ruimte voor zowel de professional, de beleidsmaker en de bestuurder, als voor de participanten. Het laatste woord wordt dan ook gegeven aan twee mensen die onder de Participatiewet vallen. “Laten we beginnen met het woord participant. Het ging het grootste deel van de tijd over mensen met beperking, mijn beperking is dat ik 60 jaar oud ben. Een rotwoord, participant. Zeg gewoon werkzoekend, of je nou een beperking hebt of niet”, zegt Jeske Jansen. Karin van der Bosch: “Ik heb een Wajong-status. Ik voel me er niet door aangesproken. Ik ben hoogopgeleid en in staat meer te verdienen dan het minimumloon. Ik probeer een bestaan als zzp’er op te bouwen, hier missen we verdiepingsslag.”

Ze geven aan het perspectief van de werkzoekende te missen, zowel op deze dag als in veel gesprekken rondom de Participatiewet. Daar ligt naar hun mening een duidelijk punt voor verbetering. Jansen sluit wel af met een heel positieve noot: “Vanaf januari val ik niet meer onder de Participatiewet: ik heb een baan gevonden.”